

Dr. Striker Sándor, PhD:

**A felnőttoktatás és a felnőtt tanulás tapasztalatai
és várható változásai
a 2020 koronavírus-járvány hatása nyomán**

Magyar Tudományos Akadémia
Pedagógiai Tudományos Bizottság
Andragógiai Albizottság
Előadás – 2021. február 18.

A jelen előadás
korábban mások által felvetett elvek
és saját korábbi kutatásaim-írásaim folytatásaként
**a 2020-as járvány-esztendő mint
szocio-kulturális felnőtt tanulási jelenség**
hipotézis szintű megfogalmazása.

2020-ban a koronavírus járvány
megváltoztatta-felerősítette
a felnőtttség eddigi differencia specifikumait.

A körülmények változása egyszerre hatott
az egyénre és a közösségi/társadalmi létre.

Erkölcsei és életvezetési krízishelyzet jött létre,
s a válsághelyzetek történelmi sajátossága, hogy
felnőtt tanulási válasz-folyamatokat indítanak el.

A mindennapi léthelyzetek tekintetében

- új helyzetbe került a felnőtt lét (önfenntartás)
mindennapi gyakorlata
- új helyzetbe került az egyének, a közösségek és a társadalom
vezettségének kommunikációja.

A moralitás tekintetében

- jóval szorosabban fonódott össze a magánélet és a közélet
  - jóval nagyobb tétje lett az emberi döntéseknek
  - jóval nagyobb bátorság kellett ahhoz, hogy gyávák legyünk
  - jóval inkább szembekerült egymással a gazdaság és a társadalom
  - jóval inkább megmutatkozott a politika esendősége
- az öt előző tétel miatt jóval nehezebb lett nem ítélnünk egymás és önmagunk felett.

(Striker:2021)

Jóval szorosabban fonódott össze a magánélet és a közélet

Ugyanis a koronavírus járvány miatt a korábbiaknál közvetlenebbül és **akár végzetesen is hathattunk és hathatunk** egymás életére.

2020. az az év, amikor Immanuel **Kant** német filozófus nevezetes **kategorikus imperatívusza szerint kellett (volna) élnünk.**

„Cselekedj úgy, hogy cselekedeted vezérelve akár általános emberi törvény lehessen.”

Saját magunk és a többiek életben maradása érdekében úgy kellett (volna) emberek közé mennünk, hogy ne veszélyeztethessük őket és magunkat, mivel **potenciálisan ők és mi magunk is egy akár halálos vírus hordozói is lehettünk.**

A koronavírus járvány megváltoztatta-felerősítette a felnőttiség eddigi differencia specifikumait...

- Homo Sapiens
- Homo Politicus
- Homo Oeconomicus
- Homo Moralís
- Homo Ludens
- Homo Aestheticus

**...mivel ezek az emberi tulajdonságok
döntéshelyzetekben ütközhetnek.**

TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

A történelem során az emberi kultúrák gyakran néztek szembe háborúkkal, természeti katasztrófákkal és járványokkal.

Több kultúrában erre partnerként készítették fel az egyént.

- **Árvíz- és tűzveszély:** Leiden XVI. sz. beszámozott térképe
(Hollandia, 1567)

A házakat a vészhelyzetkori feladatok szerint számozták be

*(A házakat feltüntető festmény online nem elérhető. Itt körzetek láthatók.
Köszönet az ábráért Folke Glastrának.)*

- **Világválság, háború és társadalom:**

Citizens Advice Bureaux
(Nagy-Britannia, 1939)

ingyenes jogi-állampolgári tanácsadó pontok.

<https://www.citizensadvice.org.uk/>

Közkommunikáció, Hollandia 1987

„A felvilágosítás módszeres kezdeményezés azzal a szándékkal, hogy **információt** juttassunk el a **érintetthez** annak érdekében, hogy **független és tudatos véleményt formálhasson**, s így **döntést** tudjon hozni az adott **konkrét probléma-helyzetre.**”

(Katus:1987)

Közkommunikáció, Tajvan 2021

Audrey Tang digitalizációs miniszter, Tajvan:

„A kulcskérdés a bizalom és az **információhoz való hozzáférés szabadsága**. Ha például elmegyek egy patikába, és az egészségügyi kártyám segítségével maszkot veszek, akkor a mögöttem sorban állók az okostelefonjukon láthatják, azon a helyen még mekkora mennyiség maradt a maszkból. Az **információáramlás kétirányú**: ha valaki azt tapasztalja, hogy a maszkok elosztása nem megfelelő, vagy hosszú utazás után zárva találta a gyógyszertárat, akkor javaslatot tehet a megoldásra az információs telefonszámon.”

(Nagy Gábor: A bizalom bájtjai. HVG. 2021. febr. 11.)

A LEGFRISSEBB szocio-kulturális KUTATÁS *The Lancet, 2021. január 29.*

„Elemzéseink először számos potenciális tényezőt ellenőriztek, például a COVID-19 **esetek aluljelentése**, vagyon, egyenlőtlenség, népsűrűség, migráció, kormányzati hatékonyság, a kulturális variáció egyéb dimenziói, például a **hatalmi távolság és a kollektivizmus**, a **politikai tekintélyelvűség**, az átlagos életkor, nem gyógyszerészeti kormányzati beavatkozások és egyéb tényezők (pl. térbeli kölcsönös függőség, relációs mobilitás, éghajlat, kötelező [BCG] oltás, populáció nagysága, súlyos akut légzési szindrómával [SARS] kapcsolatos tapasztalatok). Ezen adatok kiegészítése érdekében kifejlesztettünk egy formális számítógépes modellt is, amely arra utalt, hogy **az együttműködési normákhoz ragaszkodó kulturális variánsok segíthetnek a csoportok túlélésében az egzisztenciális fenyegetések során**, mint például a COVID-19 járvány.”

(Gelfand, J.M. et.al.: The relationship between cultural tightness–looseness and COVID-19 cases and deaths: a global analysis. The Lancet, January 29, 2021)

A GELFAND-KUTATÁS ELŐZMÉNYEI ÉS VÉGKÖVETKEZTETÉSE

„A szigorúbb normákkal rendelkező kultúrák között volt Japán, Kína, Szingapúr és Ausztria, míg a lazább normákkal rendelkező Olaszország, Spanyolország, Brazília és az USA.” *(Gelfand és társai 2011-es kutatása, U.o.)*

„A különböző országokban a társadalmi normák hatóerejének vizsgálata révén kezdhetjük megérteni, hogy egyes társadalmak miért tudták jobban korlátozni az esetszámot és haláleseteket. A **társadalmi normák érvényre juttatása** kritikus fontosságú lesz a csoportok számára a normák hatékony szigorításában, hogy szükség esetén hatékonyan enyhítse a COVID-19-et, és hogy kezelhetőek legyenek a jövőbeni kollektív fenyegetések.”

(Gelfand és társai: 2021)

Magyarország a Gelfand-kutatás eredményei szerint a középmezőnyben helyezkedett el, azonban az adatlelővést Gelfandék 2020. október 16-ával zárták le – ami, mint az mára kiderült, a magyar „második hullám”-ot még nem tartalmazó időszak. 2021. január 6-iki elemző összefoglalómban az egy hónappal azelőtti tömegrendezvény nyomán megmutatkozó október 24-i exponenciális felívelést jelöltem meg a tragikus vízváltató pontnak.

(Striker : 2021)

A fentieknek megfelelően a **normakövetőbb osztrák** és „**kötetlenebb**” magyar kultúra koronavírus tragikus áldozatainak száma a 2020. október 16-iki **203**-as különbséghez képest immár **5492**-vel lett több Magyarországon a jelen előadás megírásának - 2021. február 16. - napjáig.

(<https://www.worldometers.info/coronavirus/>)

Total Coronavirus Deaths in Hungary

† 1085

2020. október 16.

Total Coronavirus Deaths in Hungary

† 13837

2021. február 16.

Total Coronavirus Deaths in Austria

† 882

2020. október 16.

Total Coronavirus Deaths in Austria

† 8260

2021. február 16.

(AZ ÍRÁSTUDÓ FELELŐSSÉGE)

- Striker Sándor: **Raszkolnyikov érettségít szervez**

(2020. április 17.)

<http://www.striker.hu/content/raszkolnyikov-%C3%A9retts%C3%A9git-szervez>

- Striker Sándor: **Kreón és Maruzsa**

(2020. április 18.)

<http://www.striker.hu/content/kre%C3%B3n-%C3%A9s-maruzsa>

- Striker Sándor: **Ausztriában elkezdték a lakosság bevonását a járványvédekezésbe** *(2020. október 29.)*

<http://www.striker.hu/content/ausztri%C3%A1ban-elkezdt%C3%A9k-lakoss%C3%A1g-bevon%C3%A1s%C3%A1t-j%C3%A1rv%C3%A1nyv%C3%A9dekez%C3%A9sbe>

JÁRVÁNY ÉS TANULÁS I.

Erkölcsei és életvezetési krízishelyzet jött létre, s a **válsághelyzetek történelmi sajátossága**, hogy felnőtt **tanulási válasz-folyamatokat** indítanak el.

Ezek kétféle nagy típusba sorolhatók:

„Az **integratív törekvések** elsősorban a **gazdasági beilleszkedést és modernizációt** szolgálják, míg az **önmeghatározók** valamely *központi-politikai struktúra hatásainak viszonylatában* az **egyén és közösségeinek identitását** (autonómiáját vagy szuverenitását) hangsúlyozzák. Tartalmi szempontból az előbbiek a **szakképzéshez**, míg az utóbbiak az **önfejlesztéshez** állnak közelebb...”

(Striker: 2010)

ELSŐ HIPOTÉZIS:

Magyarországon 2020-ban a **felnőtt** társadalomban dominánsan az **önmeghatározó** informális tanulási folyamatok indultak be vagy erősödtek meg, melyek a definíció szerint a „*központi-politikai struktúra hatásainak viszonylatában az **egyén és közösségeinek identitását** (autonómiáját vagy szuverenitását) hangsúlyozzák.*” (Striker:2010)

A közösségi oldalakon és a mindennapi érintkezésekben a felnőtt lakosság jelentős hányada ugyanúgy **a központi hatalom polarizáló életmintái mellett vagy ellen módosította tudás-álláspontjait**, mint a XIX. századi Habsburg-uralom művelődési mozgalmaiban. **Nem indultak be számottevő integratív, szakképzési tanulási folyamatok** a járványkezelés valóságához. A felnőtt lakosságot nem vonták be saját életük vezetésébe, s nem részesültek a holland-angol-tajvani **integratív** közkommunikációból.

JÁRVÁNY ÉS TANULÁS II.

A három tanulási gyakorlat-életszakasz

- mozogva-növekedve tanulás - gyerekkor (*szocializáció*)
- tanulva tanulás - iskoláskor (*formális tanulás*)
- cselekvés közbeni, részvételi tanulás – felnőttkor

(a társadalmi felelősség vállalása)

*(Striker, S.: Democracy, Participation vs. Paternalism
- Patterns of Informal Adult Learning, 2012)*

A járvány felbolygatta az **iskoláskori** és a **felnőtt tanulás** megszokott mintáit.

INVERZ TANULÓI HELYZET - A JÁRVÁNY IDEJÉN AZ ONLINE TANULÁS ÉRVÉNYTELENÍTETTE AZ ISKOLÁSKORI MINTÁT

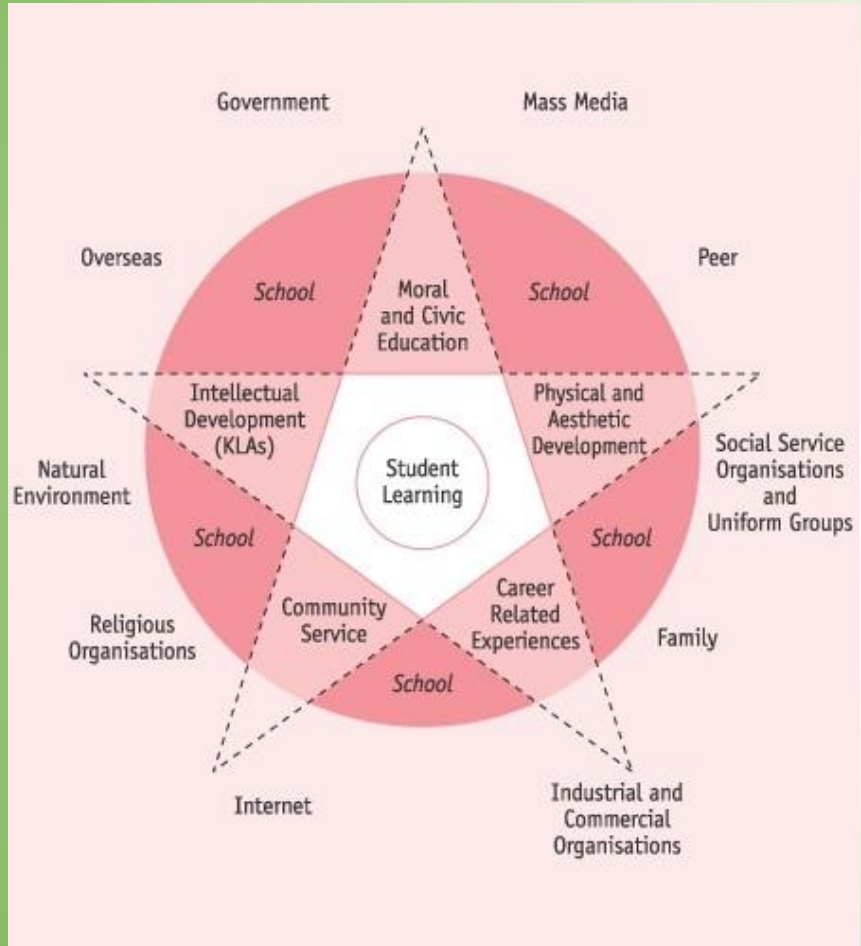
- A tizenéves **tanulók** többet tudtak az online praxisról, mint tanáraik nagy része.
- Jelentős részben megszűntek a „fekete pedagógiai” hatások.

A fekete pedagógia „tudatos és nem-tudatos pedagógiai hatásrendszerből származó olyan közös diszfunkcionális részhalmoz, amely időben távolra ható módon is negatív nyomot hagy a nevelésben.”

(Hunyady Györgyné et. al.:2006)

- A tanulók **felőtt** életminták szerint, **saját döntéseikkel** maguk kezdték kialakítani napjaikat, tanulásukat (esetenként önellátásukat)
- A tanulók sokkal nagyobb lehetőséghez jutottak egyéni tanulási vagy **normakerülő** „felőtt” „tanulási” megoldásokhoz.
- A **tanárok** viszont **informális tanulási** helyzetbe kerültek, központi felnőttoktatás nélkül. (Önművelés?!)

KITEKINTÉS – A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓT SEGÍTŐ ISKOLAI MINTÁK I.

Hong Kong: elismerik az informális tanulás szerepét az iskolai oktatás részeként. Az iskoláskorú tanulók társadalmi-részvételi programja a közoktatás. Az **iskolai és társadalmi normák** egyidejű elsajátítása.
(Striker: 2012)

KITEKINTÉS – A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓT SEGÍTŐ ISKOLAI MINTÁK II.

Japánban az iskolákban a tanulók takarítanak maguk után, és ők készítik elő az ebédjüket. 2015-ös video, maszkban.

<https://www.youtube.com/watch?v=jv4oNvxCY5k>

A FELNŐTTÉ VÁLÓ TANULÓ

„Az otthoni környezetben hiányoznak az iskola mint intézmény által biztosított keretek és szabályok.

Külső kontroll hiányában ezeket a tanulóknak saját maguk számára kell megteremteniük.”

(Csík Veronika: Ez a generáció épp egy világjárvány közepén keresi a kapaszkodóit)

MÁSODIK HIPOTÉZIS:

A KULCS AZ ISKOLAI VALÓSÁG- ÉS NORMA-TANULÁS?

A 2020-as járvány-év fentiekben felvázolt adatai és tapasztalatai utalhatnak arra, hogy egy **társadalmi válsághelyzetre** a gyerekeket szocio-kulturálisan **társadalmi részvételre, önállóságra ÉS normakövetésre** felkészítő kultúrák kedvezőbben tudnak reagálni.

Ez feltételezi azonban a követendő **társadalmi normák konszenzusát**.

HATÁSOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK I.

A FELNŐTTEK VILÁGA - INFORMÁLIS FELNŐTT TANULÁS A GLOBÁLIS FALUBAN

Marshall McLuhan: 1960-as évek, a Gutenberg-galaxis és megjósolt vége:
a globális falu – a médium maga az üzenet:

- a tanulás, a **tudás-átvétel** kivonul az iskolákból és könyvekből,
- az új forrás a **reklám körülöttünk** és a **média** az otthonunkban

A 2020-as világjárvány az internettel **mindennapi gyakorlattá** tette a globális falut.

HATÁSOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK II.

„2014 végétől elkezdett kiépülni a nyílt kormányzat. Ma már lehetőség van például a törvényhozáshoz, illetve a kormányhoz elektronikus úton benyújtott javaslatokra, úgynevezett e-petíciókra, amikben a fiatalabb, 16-17 éves korosztály igen aktív.” *(Audrey Tang digitalizációs miniszter, Tajvan)*

- A **globális falu-lét visszavonhatatlan**. A járványév alatt megszerzett felnőtt digitális készségek használata megmarad.
- A digitális készségek **megnövelték a társadalmi részvételt**. Facebook, blogok, Twitter, Zoom, Skype, petíciók, közösségek létrehozása.
- A tizenévesek digitális készségei miatt a generációs különbségek tovább csökkennek, **a fiatalok társadalmi befolyása felnöttebbé válik**.

2020 A KATEGORIKUS IMPERATÍVUSZ ÉVE VOLT – AZ EGYÉNI ÉS A KÖZÉLET ÖSSZEFONÓDÁSÁNAK ABSZOLUTIZÁLÁSA

A politikai vezetők **járvány-magatartásmintákat** képviseltek.

A globális falu miatt ez közvetlenül eljuthatott az egyénhez
– az egyénre hárítva a döntés felelősségét, hogy követi-e.

Számomra elfogadhatatlan kifejezéseket és magatartásmintákat hirdettek meg,
mint a **NYÁJIMMUNITÁS...**

... minthogy ez elveszi
az egyén felnőttségének differencia specifikumait.

– CSORDASZELLEMEL?

Elfogadhatatlan kifejezések, elfogadhatatlan magatartásminták.

A csordaszellem a kolomp követésére utal. De a magyar nyelv leleplezi, hogy akit követnünk kell, az a főkolompos.

Ahogy azt egy világhatalom államelnöke esetében láthattuk, súlyos következményekkel.

HARMADIK HIPOTÉZIS: MEGMÉRETETÉS

A 2020-as járványév alatt megszerzett **tapasztalatokkal** és elsajátított **készségekkel** – ami nem pusztán a digitális tudás, hanem az első oldalakon jelzett önfenntartási dilemmák megélése is – az önálló felnőtt lét értéke felértékelődött.

A The Lancet által közölt szocio-kulturális kutatás normakövető-eszménye élesen szemben áll a „laza” és „kreatív” kultúrák politikai vezetőinek norma-nem-követő magatartásmintával. Hiszen a járvány nem múlt el.

Így ezekben a kultúrákban várhatóan még sokáig elhúzódó napi **megmérettetést** ró a felnőttként élni kívánó Homo Sapiensekre, Homo Moraliskra, stb...

... a **normakonszenzus hiánya.**

IRODALOMJEGYZÉK

- *Basic Education Guideline Booklet 6 - Life-wide Learning - Enriching Learning through Authentic Experiences*, p. 3 With the special permission of use by EDB, Hong Kong
- Csík Veronika: „Ez a generáció épp egy világjárvány közepén keresi a kapaszkodóit”. Eduline, 2021. febr. 10.
http://eduline.hu/erettsegi_felveteli/20210209_erettsegi_felkeszules_mentalisan?fbclid=IwAR393HY0XNDSD7WAh59VRvygnHanHv9-SHM2jAAghZ7jj69Xs
- Diamond, J.: *Háborúk, járványok, technikák*. Akkord Kiadó Kft., 2017
- Gelfand, J.M. et.al.: *The relationship between cultural tightness–looseness and COVID-19 cases and deaths: a global analysis*. The Lancet, January 29, 2021
<https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2542-5196%2820%2930301-6>
- Hunyady Györgyné & M. Nádaszi Mária & Serfőző Mónika: *Fekete pedagógia*. Argumentum Kiadó, Budapest, 2006
- Katus, J. and Tóth, J. (Eds.): *On the Role of Voluntary Associations in Social and Cultural Development in Hungary and The Netherlands*. Leiden-Budapest, 1987

- Leiden térkép

<https://www.oudleiden.nl/werkgroepen/jan-van-hout-archiefonderzoek/tiende-penning-1561/de-leidse-bonnen>

- Nagy Gábor: *A bizalom bájtjai*. HVG. 2021. febr. 11.

<https://hvg.hu/360/hetilap360/2021/06/20210608vilag2>

- Striker Sándor: *A felnőttoktatás, mint kulturális válasz Európában* In: Szabolcs Éva: *Neveléstudomány – reflexió – innováció*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2010

- Striker, S.: *Democracy, Participation vs. Paternalism - Patterns of Informal Adult Learning*
In: *Adult Education - Historical and Theoretical Concepts*, ELTE Eötvös Kiadó, 2012

- Striker Sándor: *A vihar kapujában 2.0 – a 2020-as évről*. 2021. január 6.

<http://www.striker.hu/content/vihar-kapuj%C3%A1ban-20-2020-%C3%A9vr%C5%91l>

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

striker@striker.hu